

УДК 005.332.7:005.931.11:658(477)

Мінакова Є. Л.

Бухарова А.О.

Олійник О.М. к.філос.н., доцент

Запорізький національний університет

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ІНСТРУМЕНТАМИ ПРОСУВАННЯ

В статті доведено необхідність використання в практиці вітчизняних підприємств, які є відкритими система та здійснюють активну політику просування, комплексу заходів щодо забезпечення ефективної економічної безпеки. Визначено функціональні складові економічної безпеки. Авторами здійснено специфікацію інструментів просування в рамках механізму забезпечення економічної безпеки підприємств різних галузей.

Ключові слова: економічна безпека, просування, механізм, промисловість, машинобудування, торгівля

Минакова Е.Л., Бухарова А.А., Олейник А.Н.

МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ ИНСТРУМЕНТАМИ ПРОДВИЖЕНИЯ

В статье доказана необходимость использования в практике отечественных предприятий, которые являются открытыми система и осуществляют активную политику продвижения, комплекса мероприятий по обеспечению эффективной экономической безопасности. Определены функциональные составляющие экономической безопасности. Авторами осуществлено спецификацию инструментов продвижения в рамках механизма обеспечения экономической безопасности предприятий различных отраслей.

Ключевые слова: экономическая безопасность, продвижение, механизм, промышленность, машиностроение, торговля

Minakova E., Bukharova A., Oliynyk O.

THE MECHANISM OF FORMATION OF ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE USING THE PROMOTION INSTRUMENTS

The article proves the necessity of carrying out the activities that provide the efficient economic security of domestic enterprises which are open systems and perform the active promotion policy. The article determines the functional elements of economic security. The authors have performed the specification of the promotion instruments within the mechanisms of providing of economic security of enterprises of different industries.

Key words: economic security, promotion, mechanism, industry, machine-building, trade.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку економіки України посилюється дестабілізація в усіх її сферах. Умови господарювання, що характеризуються нестабільністю, невизначеністю, нестійкістю, непередбачуваністю та постійною динамікою змушують керівництво вітчизняних підприємств швидко адаптуватися до них, вимагають знання законів розвитку та пошуку шляхів виживання в кризових умовах. Однією з важливих передумов розвитку підприємства є його економічна безпека. Відсутність дієвих систем економічної безпеки в менеджменті вітчизняного бізнесу може призводити до виникнення наступних небезпечних явищ: спад виробництва, недобросовісна конкуренція, шахрайство, корупція, рейдерство, криміналізація суспільства, влади, тінізація бізнес-процесів. Все це вимагає

формування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання за рахунок використання ефективних інструментів просування.

Аналіз останніх досліджень у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми економічної безпеки знаходять своє відображення у наукових роботах провідних вітчизняних та зарубіжних авторів. Сутність та еволюцію поняття «економічна безпека» досліджували В. Малащенко, В.В.Белокуров [1], З.С.Варналій [2], Н. В.Дулеба, Т.Б.Кузенко [3], Н.Є. Гришко, С. М. Шкарлет [4], О.І. Маслак [5]. Окремі аспекти діяльності підприємств в системі його економічної безпеки досліджували наступні науковці: корпоративне управління - В. Малащенко, інновації - Т.В.Сак, маркетинг - Н.Є. Селюченко, В.М. Климаш, управління персоналом - Ю.А. Поскрипко тощо. Більшість досліджень аналізують економічну безпеку підприємства комплексно з використанням різних функціонально-сутнісних підходів. Проте, додаткового дослідження вимагає вивчення специфіки реалізації окремих функцій діяльності підприємства (просування, збуту, логістики, консалтингу, контролінгу тощо) в системі його економічної безпеки.

Цілі статті. Виходячи з наведеного вище аналізу, метою дослідження є розробка ефективного механізму формування економічної безпеки підприємств різних сфер діяльності інструментами просування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Універсальною категорією, що відбиває захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, є їх економічна безпека. Економічна безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності [6].

Загалом економічна безпека є системою засобів, що забезпечують економічну стабільність підприємства та сприяють підвищенню рівня добробуту працівників. В якості головної мети економічної безпеки підприємства є оптимізація та створення ефективних умов функціонування в теперішньому часі та забезпечення розвитку потенціалу.

Досягнення економічної безпеки є можливим за умов:

- забезпечення високих показників фінансової ефективності, стійкості;
- підвищення рівня технічної та технологічної незалежності;
- створення умов для забезпечення розвитку техніко-технологічного потенціалу;
- розширення інтелектуального потенціалу співробітників підприємства, їх кваліфікації та компетенцій;
- розвиток кадрового потенціалу компанії;
- додержання сучасних стандартів та принципів екологічного менеджменту;
- вдосконалення документарного та правового забезпечення менеджменту на підприємстві;
- захист майнових та інших інтересів власників, акціонерів, зацікавлених осіб [7].

Забезпечення економічної безпеки на підприємстві повинно носити комплексний та системний характер. Це обумовлено складністю та багатогранністю цього явища. В цілому можна виокремити наступні функціональні складові економічної безпеки, реалізація яких вимагає від підприємства додаткових витрат:

- фінансова – балансування сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються компанією, забезпечення стійкості до впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, а також реалізації її фінансових інтересів, місії та завдань відповідними фінансовими ресурсами. Це вимагає витрат на забезпечення пошуку відповідних джерел фінансування та своєчасного їх отримання;

– виробничо-технологічна – налагодження виробництва та діяльності підприємства таким чином, щоб продукція та послуги відповідали вимогам державних та світових стандартів. Це вимагає від підприємств витрат на переоснащення виробництв, впровадження сучасних технологій виробництва продукції та обслуговування споживачів, найм більш кваліфікованих співробітників, зростання розмірів фондів оплати праці. Економічна безпека може опинитися під загрозою в межах даної складової через порушення в роботі постачальників та несумлінність споживачів (несвоєчасні постачання ресурсів, неякісної продукції, затримка у сплаті рахунків);

– ринкова – передбачає здійснення комплексу заходів щодо позиціонування підприємств на ринку, просування його продукції за рахунок розробки та реалізації ефективної маркетингової програми, рекламної компанії, дослідження споживачів, їх потреб та смаків. Витрати на забезпечення економічної безпеки в даному випадку зумовлені потребою захисту себе від настання кризових явищ через невиконання, неповне виконання чи несвоєчасне виконання контрагентами своїх зобов'язань. Важливим в даному аспекті є здійснення постійного контролю за дотриманням умов угод, укладених з партнерами;

– інтелектуально-кадрова - процес зниження ризиків і різноманітних загроз, що пов'язані з кадрами компанії, її інтелектуальним потенціалом та трудовими відносинами загалом. Витрати на забезпечення кадрової безпеки спрямовані на забезпечення підприємства необхідними кадрами, заповнення існуючих вакансій; розвиток персоналу; розробка систем мотивації та відповідних їм схем оплати праці; мінімізацію збитків через трудові та корпоративні конфлікти;

– політико-правова – проявляється в дотриманні керівництвом підприємства норм, що зазначені в нормативно-правових актах, що діють як на рівні держави, регіону, так і на рівні підприємства. Додаткові витрати пов'язані з узгодженням власних правил та стандартів діяльності зі відповідними стандартами та правилами інших суб'єктів ринку. Негативно на політико-правову складову економічної безпеки впливає жорстка податкова політика держави, наслідком якої є прагнення підприємств мінімізувати власні доходи, що підлягають оподаткуванню;

– інформаційно-аналітична – передбачає організацію доступу підприємства до сучасної ділової інформації. Кожне підприємство самостійно шукає джерела інформації щодо ситуації на ринку, використовуючи при цьому різноманітні методи та інструменти, в тому числі промислове шахрайство, бенчмаркінг. Метою розвитку даної складової економічної безпеки є створення певних баз даних на підприємстві, їх постійне поновлення, розширення, забезпечення умов для захисту комерційної інформації. Це все відповідно вимагає суттєвих витрат. Їх підвищення є можливим через низьку матеріальну мотивацію працівників, нечіткий розподіл обов'язків між працівниками, недостатнє врегулювання питань щодо доступу працівників до внутрішньої інформації.

Реалізація комплексу заходів щодо формування економічної безпеки на підприємстві, базуючись на принципах системного підходу, повинна враховувати відкритість підприємства як системи. Тобто, його тісний зв'язок з усім учасниками ринку. Основною ефективною роботою підприємства на ринку є адекватна політика його просування.

Просування є однією з форм безпечної адаптації підприємств до швидкозмінної ринкової кон'юнктури. Досягнення максимального результату у діяльності компанії вимагає її постійної взаємодії з реальними та потенційно зацікавленими групами та громадськістю, використовуючи різні інструменти комплексу просування. В залежності від застосовуваних інструментів комплексу просування, які мають різноманітну

функціональну спрямованість, компанії досягають різних рівнів успіху та стану їх економічної безпеки.

Запорізький регіон має потужний промисловий потенціал в галузях електроенергетики, чорної та кольорової металургії, машинобудування загалом та авіабудування зокрема, а також агропромислового комплексу та торгівлі. Однак, за 2010-2013 рр. наявний потенціал регіону використовується не в повному обсязі. Так, за даними статистики, індекси промислового виробництва (машинобудування) протягом останніх років мають стійку тенденцію до зниження, а індекси роздрібною торгівлі не мають стійкої тенденції, проте, демонструють схильність до зниження (табл. 1)

Таблиця 1.

Індекси провідних галузей господарювання Запорізького регіону [8]				
	2010	2011	2012	2013
Індекси виробництва підприємств машинобудування				
Україна	136,1	117,2	94,0	86,8
Запорізька область	108,2	114,2	96,5	98,8
Індекси фізичного обсягу роздрібного товарообороту підприємств				
Україна	110,1	113,2	112,3	106,1
Запорізька область	114,7	112,0	115,1	106,0

Формування відповідного рівня економічної безпеки компанії повинно відбуватись з врахуванням галузевої специфіки. Однією з найважливіших відмінностей машинобудування загалом та авіабудування зокрема, а також торговельних підприємств є застосовуваний інструментарій просування. В практиці торговельних підприємств найбільш дієвими є такі інструменти просування як реклама; торговельна політика, стимулювання збуту. В процесі просування промислові підприємства роблять акцент на особистий продаж і технічне консультування, пряме рекламне звернення (директ-мейл), участь у виставках та ярмарках, а також бренд-менеджмент.

Одночасно з цим політика забезпечення економічної безпеки має спрямованість або на забезпечення виживання суб'єктів господарювання за допомогою системи просування, або на розширене відтворення (рис. 1).

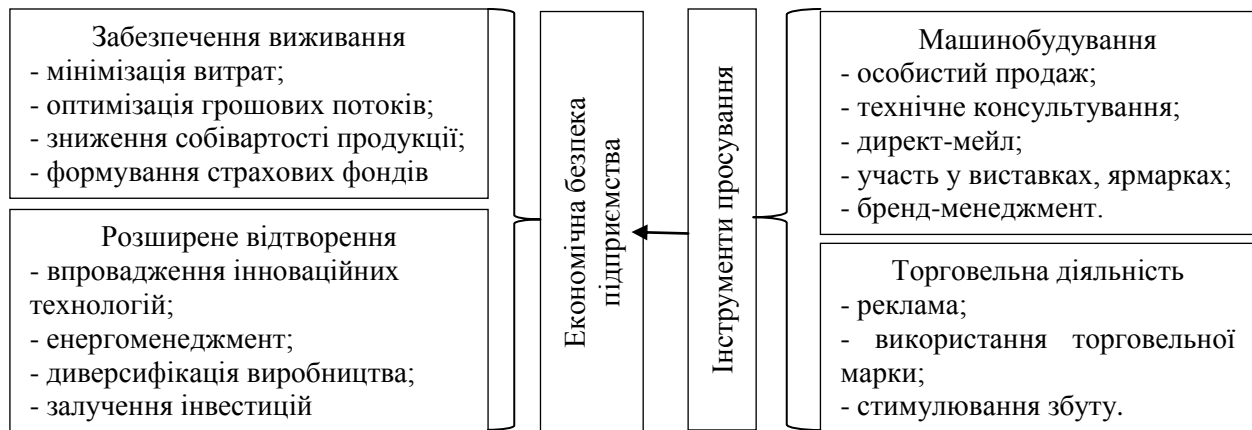

Рис. 1. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємств різних галузей інструментами просування

Формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємств повинно бути спрямованим на максимізацію її ефективності та надійності, що вимірюється такими показниками:

– збереження матеріальних цінностей підприємства та інвестування в їх розширене відтворення;

- забезпечення конкурентоспроможності підприємства та пропонованої продукції;
- впровадження інноваційних технологій;
- забезпечення захисту комерційної інформації та інших ресурсів;
- реалізація антикризових програм.

Висновки. У результаті дослідження запропоновано механізм забезпечення економічної безпеки підприємствами різних галузей інструментами просування систему. Його основною перевагою є специфікація інструментарію просування для різних сфер національного господарства, а також дуалістична природа спрямованості формування економічної безпеки підприємств.

Отже, формування системи управління економічною безпекою підприємства – це складний та багатовимірний процес, від якого залежить його стійкий розвиток та захищеність від загроз і небезпек. Отримані результати поглиблюють та розвивають концептуальні основи економічної безпеки підприємства та можуть бути базою для подальших досліджень у цьому напрямку, зокрема розробки методології та інструментарію для оцінки рівня економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Белокуров В.В. Структура функциональных составляющих экономической безопасности предприятия [Электронный ресурс] / В.В. Белокуров. – Режим доступа : <http://www.safetyfactor.ru>.
2. Варналій З. С. Економічна безпека: [навч. посіб.] / З. С. Варналій. – К.: Знання, 2009. – 647 с.
3. Дулеба Н. В. Дослідження трансформації поняття «Економічна безпека підприємства» / Н.В. Дулеба. // Ефективна економіка. – 2010. – № 5. – С. 23-27.
4. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства : інноваційний аспект: [монографія] / С. М. Шкарлет. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2007. – 432 с.
5. Маслак О. І. Управління економічною безпекою підприємства на принципах забезпечення її раціонального рівня / О.І. Маслак, Н.Є. Гришко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – №1. – С. 198-208.
6. Гапак Н.М. Суть та еволюція поняття «економічна безпека підприємства» / Н.М. Гапак, І.В. Дочинець // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. «Економіка». – 2014. – № 2(43). – С. 68–73.
7. Прус Н.В. Витрати опортуністичної поведінки в системі економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / Н.В. Прус // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2012. – № 4(44). – С. 32-37. – Режим доступу : <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/44/12pnvebp.pdf>
8. Статистичний збірник «Регіони України – 2014» [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України ; відп. за вип. Н.С. Власенко. – К., 2014. – ч. 2. – Режим доступу : http://www.ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2014/zb/12/zb_reg2_pdf.zip